

socialism.org.il

משבר האמוניה

תושבים ועובדים לפני רווחים!

סגירת מיכל האמוניה היא הישג חשוב, אבל אין שום סיבה שיבוא על חשבון העובדים ■ זוהי משוואה מעוותת שיצרה ההנהלה בניסיון לסחוט את הקופה הציבורית!

שי גלי

01.04.2017

לאחר שבוע רווי מחאות והפגנות, החליט בית המשפט העליון להיעתר לבקשת הנהלת חיפה כימיקלים ולעכב את ריקון מיכל האמוניה עד לקבלת החלטה בנושא. עיריית חיפה הגישה התנגדות לעיכוב הביצוע ובמקביל הורה היועץ המשפטי לממשלה למשרד לאיכות הסביבה, שלא להתיר, לעת עתה, את הגעתה של אניית האמוניה, הנחשבת כסיכון בטיחותי חמור.

ביום שלישי (4/4) צפוי להתקיים הדיון בבית המשפט העליון, ולפזר חלק מהערפל סביב עתיד המיכל בחודשיים הקרובים. קשה להאמין שביהמ"ש העליון יהפוך על פיה את החלטות ביהמ"ש לעניינים מקומיים וביהמ"ש המחוזי, לפיהן יש לסגור את המיכל. אולם, ייתכן שיתיר את הפעלתו (ואולי בקיבולת נמוכה) לתקופה קצרה נוספת, שתאפשר את השלמת ההתארגנות למציאת חלופות.

נכון לעכשיו, המשרד להגנת הסביבה טרם פרסם מהי החלופה המאושרת לייבוא אמוניה לתקופה הקרובה, עד אשר יוקם מתקן לייצור מקומי של אמוניה. מתקן הייצור נחשב לחלופה הבטוחה ביותר, אולם הקמתו צפויה לארוך מספר שנים.

לרגל ישיבת הממשלה מחר, שצפויה גם היא לעסוק בנושא האמוניה, שיגרו 9 הפרופסורים, מחברי דו"ח האמוניה, בראשות פרופ' אהוד קינן, מכתב בהול לשרי הממשלה. לדברם, הירידה במפלס האמוניה בשבוע האחרון לרמה הנמוכה ביותר ב-31 שנות קיומו, הביאה להתחממות ולשינויי לחצים בתוך המיכל, אשר מגבירים את הסכנה כי מילוי מחדש יוביל לפיצוץ רב עוצמה וקטלני.

שבועות של מחאה

בתחילת השבוע חסמו העובדים את צומת עזריאלי על רקע החשש הכבד מפיטורים. בהפגנה השתתפו עובדים הן מהמפעל הדרומי, שמאורגן בהסתדרות, והן מהמפעל הצפוני שמאורגן בכוח לעובדים.

"התאחדנו לצורך המאבק בפיטורים", הסביר חבר הוועד הצפוני, אלי לוטטי, בראיון לערוץ 1.

"אנחנו חוששים ממכתבי פיטורים... מדובר על כ-800 עובדים בשני מפעלים, בצפון ובדרום, כשבמעגל השני של קבלנים, ספקים ואנשים שחיים ומתפרנסים מחיפה כימיקלים זה מגיע עד 2,000 איש", אמר חבר הוועד הצפוני ישראל ליבוביץ'. על הרקע הזה הכריזה ההסתדרות על סכסוך עבודה בכל מפעלי התעשייה והמגזר הציבורי בדרום הארץ, ועוד קודם לכן הנחה כוח לעובדים את הוועדים המאורגנים

במסגרתו, בפרט בתחבורה הציבורית ובהשכלה הגבוהה, להיערך לשביתת סולידריות בעת הצורך, הדגיש ישראל.

להפגנה בעזריאלי קדמו הפגנות בדימונה ובחיפה, הפגנה מול הכנסת, חסימת כביש 1, הפגנה מול ביתו של שר האוצר כחלון, ומשמרת מול ביתו של סגן השר לאיכות הסביבה ירון מזוז. אלא שבניגוד למה שנדמה במבט ראשון, פעולות אלה אינן חלק ממאבק אחד – מדובר בשני מאבקים שונים.

מאבק עובדים או מאבק של הנהלה?

מצד אחד, הנהלת חיפה כימיקלים, לאחר שנכשלה במאבקה נגד סגירת מיכל האמוניה, מעוניינת כעת לדחות ולמסמס את ההחלטה על סגירת המיכל ולסחוט מהממשלה מימון של כ-50% מעלות הקמת מתקן ייצור אמוניה בדרום, שיהיה בבעלותה. ייתכן, שהחברה אף מעוניינת, שהמדינה תסבסד את העלויות הכרוכות במעבר לייבוא אמוניה בכמויות קטנות יותר בתקופת הביניים, עד להקמת מתקן הייצור. כל זה, כאשר מדובר בחברה רווחית ביותר, אחת המצליחות בעולם בתחום הדשנים, ואשר מגלגלת סכומי עתק – לדוגמה בשנת 2015 הייתה חיפה כימיקלים אחראית ל-2% מהייצוא הישראלי.

ההנהלה איימה בסגירת המפעלים במטרה להשתמש בפרנסת העובדים כקלף מיקוח מול הממשלה, לצורך סחיטת כספים מהקופה הציבורית. היא שכרה את משרד היח"צ של זמיר דחב"ש ומנסה לביים "מאבק עובדים". חלק מההפגנות, כמו זו שנערכה מול ביתו של כחלון וחסימת כביש 1, נערכו לגמרי ביוזמת ההנהלה.

מצד שני, ועד המפעל הצפוני אינו משתף פעולה עם הפגנות ביוזמת ההנהלה, דורש שההנהלה תחזור בה מאיומי הפיטורים ושהמדינה תתערב לצורך הגנה על העובדים. "אנחנו מפגינים לשמירת מקומות העבודה במפעל. לפי החשד שלנו הנהלת החברה יזמה וניהלה את כל המשבר הזה", אמר אלי לוטטי בראיון

לרשת ב', "אנחנו רואים את האיום בפיטורים יותר כמנוף לחץ על הממשלה לתת תשלום יותר גבוה. החשד שלנו הוא שמדובר במהלך יותר גדול, בדומה למה שעשו ברשות השידור... כנראה שגם אצלנו מה שהמנכ"ל יעשה זה לסגור לתקופה, ואחרי כן יפתח עם עובדים חדשים או עם אותם עובדים אבל בתנאים חדשים – ללא עבודה מאורגנת".

על כן, דורש הוועד הצפוני, שהמדינה תגדיר בזריזות מה מבין החלופות האפשריות היא הדרך המאושרת והבטוחה לייבוא אמוניה בתקופה הנוכחית, ללא קשר לעלויות, וכי במידה והמדינה תחליט להעניק סבסוד או הטבות לחברה, שאלו יותנו בהתחייבות מצד ההנהלה לשמור על משרות העובדים ותנאי עבודתם.

נראה, שהוועד במפעל הדרומי משתתף בהפגנות שיוזמת ההנהלה ומקיים תיאום עמה, כשבמקביל נשמר שיתוף פעולה מסוים גם בין הוועד הדרומי והצפוני.

גם בטיחות וגם פרנסה

בראיון לקרן נויבך אמר יו"ר הוועד הצפוני אלי אלבז, כי "אנחנו, עובדי חיפה כימיקלים צפון, מכבדים את החלטת ביהמ"ש. מתפקידה של ההנהלה [ליישם את, ש.ג.] החלופות ולא להשתמש בנו העובדים ותושבי המפרץ כבני ערובה... סגירת המיכל היא עובדה, ואנחנו מכירים בצורך לסגור, אבל יש חלופות... מה שבראש מעייניי זה שהמדינה תתערב. על ניהול כושל לא מגיע פרסים. לצד ביטחון לתושבים צריך לדאוג לביטחון תעסוקתי לעובדים".

אלבז הוסיף, כי הוא מצפה מהמדינה להודיע מהי החלופה המאושרת לייבוא ואחסון אמוניה בתקופה הנוכחית, לעזור בהקלת הבירוקרטיה להקמת מתקן ייצור האמוניה ועם מחירי הגז הטבעי ממנו מייצרים אמוניה. כזכור, מחירי הגז נקבעו במתווה הגז שהנהיג נתניהו, וגבוהים משמעותית מהמחירים בעולם (סיבה נוספת להלאים את מצבורי הגז).

גם לוטטי הבהיר בראיון לרשת ב', כי "אנחנו תומכים בהחלטה כפי שבית המשפט קבע. אנחנו התושבים פה, והחיים והבריאות שלנו לא פחות חשובים מהפרנסה. הפרנסה היא כמו אוויר לנשימה זה ברור. אבל

צריך גם בטיחות וביטחון, לנו ולתושבים – זה היינו הך".

סגירת מיכל האמוניה – הישג חשוב למאבק הסביבתי

כזכור החלטות ביהמ"ש לעניינים מקומיים וביהמ"ש המחוזי, התקבלו בעקבות דו"ח, שפרסמה ועדת מומחים בראשות פרופ' אהוד קינן, המונה 10 פרופסורים מובילים מתחומי הכימיה, הפיזיקה, הרפואה והנדסת חומרים. לפי הדו"ח, קיימת סכנה בכל רגע נתון לאירוע רב נפגעים, שעשוי להביא למאות אלפי הרוגים ברדיוס 30 ק"מ תוך מספר שעות, כתוצאה מתקלה, דליפה או פגיעה במיכל האמוניה העצום והמיושן, שלא נבדק כהלכה מעולם או כתוצאה מפגיעה או תקלה באנייה שמובילה את האמוניה המיובאת ממצרים למפרץ חיפה.

הדו"ח הוזמן על ידי עיריית חיפה, ובעקבותיו הגישה העירייה את העתירה שהובילה לסגירת המיכל. חשוב לציין, הביקורת הציבורית והלחץ העקבי, שהפעילו הפגנות התושבים, ארגוני הסביבה וארגונים חברתיים, לרבות מאבק סוציאליסטי, הם שהביאו את יונה יהב לנסות לשנות את תדמיתו ולהצטייר כמי שעומד לצד התושבים מול בעלי המפעלים. באווירה הציבורית שנוצרה גם שרים בממשלת ההון נדחפו להצהיר הצהרות על הצורך לרוקן את מיכל האמוניה ולמצוא לו חלופות.

זה מה שהניע את העירייה לא רק להגיש את העתירה, אלא גם ליזום הפגנה מול דיוני ביהמ"ש המחוזי ולהשקיע משאבים רבים בהצלחתה. אלפי תושבים, פעילים ועובדי עירייה השתתפו בהפגנה, שלוותה גם בשביתת לימודים בתיכונים, שארגנו מועצות תלמידים בחיפה ובקריות. פעולות נמרצות אלו מצד העירייה, מאששות את הביקורת שהופנתה כלפיה, שכן הן ממחישות את כל מה שיכלה לעשות ולא עשתה במשך שנים ארוכות.

כעת, חוששים בארגוני הסביבה ובהתארגנויות התושבים, שדחיית ביצוע פסק הדין תביא למסמוס ההחלטה לסגירת המיכל. מאבק סוציאליסטי שותפה הן לחששות אלה, והן לחששות העובדים לפרנסתם. האחריות למצב העגום מוטלת על הנהלת חיפה כימיקלים, שלקחה את עובדיה ואת תושבי האזור כבני ערובה במרוץ הרווחים הדורסני שלה.

עובדים ותושבים לפני רווחים

חשוב לזכור, חיפה כימיקלים הייתה חברה ממשלתית עד שהופרטה ב-1985 על ידי אריק שרון ונמכרה בנזיד עדשים למקורבו אריה גנגר. בהמשך התגלגלה החברה לידי בעל ההון היהודי ממיאמי, ג'ולס טראמפ. מדובר כאמור בחברה סופר-רווחית.

מאז שהופרטה, צברה רקורד עשיר במיוחד בכל הנוגע לניצול עובדיה במפעליה בדרום ובצפון וריסוק אלים של התארגנויות עובדים. לא במקרה, 2 השביתות במפעל הצפוני ב-1997 וב-2011 נמשכו חצי שנה כל אחת(!), והריסוק הברוטאלי של התארגנות העובדים בדרום זכה לתיעוד בסרט דוקומנטרי ובסדרת דרמה בטלוויזיה. בדצמבר, דיווח לוטטי במסגרת כנס סוציאליזם 2016, על החמרה גם ביחס ההנהלה לנושאי תחזוקה וביטחון. גם כשמדובר בהפחתת זיהום, כל התקדמות הושגה רק לאחר מאבקים ציבוריים ומשפטיים קשים מול הנהלת החברה. רק באוגוסט הודיע המשרד להגנת הסביבה על כוונתו

לקנוס את החברה ב-3.5 מיליון שקל עקב חריגה מהיקף הפליטות המותר.

פעילי מאבק סוציאליסטי בביקור סולידריות במפעל הצפוני (30.3.17)

מאבק סוציאליסטי מתייצבת לצידם של עובדי חיפה כימיקלים, ותתמוך ככל יכולתה במאבקם נגד איומי הפיטורים מצד ההנהלה ובדרישתם מהמדינה להגדיר מהי החלופה הבטוחה ביותר לייבוא ואחסון אמוניה עד להקמת מתקן הייצור. מעבר לכך, בביקור סולידריות שערכנו שלשום במפעל הצפוני, הצענו כי הוועדים וארגוני העובדים יסתייעו במומחים עצמאיים מטעמם, שבראש מעיינם בטיחות העובדים והציבור, לשם פיקוח על תהליך איתור החלופות המתקיים בין ההנהלה והמדינה.

להלאים את חיפה כימיקלים

לחיפה כימיקלים יש מספיק משאבים כדי לממן את הקמת המתקן לייצור אמוניה, וכדי לממן מכיסה את החלופה הבטוחה ביותר עד שיוקם מתקן הייצור. סוציאליסטים מתנגדים למימון ציבורי של בעלי הון פרטיים, על אחת כמה וכמה כשמדובר בחברה רווחית כזו.

המשחק של הנהלת חיפה כימיקלים כל כך גלוי וציני שאפילו פוליטיקאי קפיטליסט כמו יונה יהב מרשה לעצמו להוציא הודעה לעיתונות, לפיה "על מדינת ישראל להלאים מייד את מערך יבוא האמוניה, לעבור ליבוא במיכלים בטוחים ולהתחיל לדאוג לעובדים במקום לנהל משא ומתן עם פורעי החוק". אלא שבתנאים הנוכחיים, כשחיפה כימיקלים צורכת לבדה 70% מהאמוניה במשק ומפעל 'דשנים' של עידן עופר עוד 25%, הלאמת מערך האמוניה **לבדו**, דווקא תשרת בעיקר את הטייקונים האלו.

אם הבעלים, ג'ולס טראמפ, והמנכ"ל, נדב שחר, אינם מוכנים להשקיע כנדרש, ומאיימים לסגור את המפעל, יש להבהיר להם שהם לא עושים לאף אחד טובה, לבטל את ההפרטה ולהחזיר את החברה לבעלות ציבורית. גם החוקר והפרשן אמנון פורטוגלי הגיע למסקנה דומה. יש להלאים מחדש את חיפה

כימיקלים, הפעם תחת ניהול ופיקוח דמוקרטיים של נציגי עובדים ותושבים.

אנחנו אומרים:

- **לתמוך במאבק העובדים — לא לפיטורים ולא לפגיעה בתנאי העבודה. תשלום שכר מלא לעובדים על חשבון החברה עד למציאת פתרון.**
- **לסגור את מיכל האמוניה הענק והמיושן, ולעבור לייצור מקומי ובטוח. פיקוח מצד הוועדים וארגוני העובדים, התארגנויות התושבים וארגוני הסביבה, ומומחים מטעמם, אחר כל החלופות המוצעות כפתרון ביניים, לצורך בחירת האפיק הבטוח ביותר.**
- **לא לסבסוד של ג'ולס טראמפ או עידן עופר מהקופה הציבורית. לבטל את ההפרטה ולהשיב את חיפה כימיקלים ומערך האמוניה לבעלות ציבורית, תחת ניהול ופיקוח דמוקרטי של נציגי עובדים ותושבים.**

השתתפו בהכנת הידיעה: אדם לב ואיריס זמיר